

זֶה, רְאוּי לְאַרְכּוֹת יָמִים, וְכָל שָׁפָן לְעוֹלָם הַבָּא.

בא וראה, לא לחנם תקנו הראשונים שופר למשך מת מהבית לבית הקברות. ואם תאמר שעל המת וכבודו לכד זה - לא! אלא כדי להגן על החיים שלא ישלט עליהם מלאך המות להסטיף למעלה וישמרו ממנו.

פתח ואמר, (במדבר י) וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצר אתכם וגו'. ודיקנו על הצר, זה מלאך המות, הצורך אתכם תמיד והורג בני אדם, (ימציק לחיים) ורוצה להרג אחרים. מהי תקנתו? והרעותם. אם בראש השנה, שהוא יום הדין למעלה, מלאך המות הזה יורד למטה כדי להשגיח על מעשי בני האדם ולעלות למעלה להסטיף עליהם. וישראל שיודעים שהרי מלאך המות יורד מטה ועולה למעלה כדי להיות קטגור עליהם, מקדמים בשופר ליבב עליו שלא יוכל להם, ולהגן עליהם.

וכר שפן בשעה שעושה דין והורג בני אדם ונמצא למטה, וכל שפן בשעה שהולכים לבית הקברות וחוזרים מבית הקברות שהרי בשעה שנשים נוטלות רגליהן עם המת, הוא יורד ונמצא לפנייהם, שפתוב (משלי ה) רגליה ירדות מות. יורדות לאן? לאותו מקום שנקרא מות. ועל זה תנה גרמה מות לכל העולם, הרחמן צילנו.

בא וראה, פתוב (שם ל) פן דרך אשה מנאפת וגו'. והרי בארנו. אבל פן דרך אשה מנאפת - זה מלאך המות, וכך הוא, וכך נקרא. אכלה ומחתה פיה - שורפת את העולם בשלהבותיה והורגת בני אדם טרם שהגיע זמנם. ואמרה לא פעלתי אול, שהרי דין צריך עליהם, ונמצאו

לְאַרְפָּא דְיוֹמִין, וְכָל שָׁפָן לְעוֹלָמָא דְאַתִּי. תָּא חֲזִי, לָאו לְמַגְנָא אֲתַקִּינוּ קְדָמָי שׁוֹפֵר, לְאַמְשָׁא מִיתָא מִן בֵּיתָא לְבֵי קְבָרֵי. אִי תִּימָא דְעַל מִיתָא וִיקָרָא דִּילִיָּה לְחוּד אִיהוּ. לָא. אֵלָא, בְּגִין לְאַגְנָא עַל חַיָּיא, דְּלָא יִשְׁלוּט עַלֵּיהוּ מִלְּאַךְ הַמּוֹת, לְאַסְטָאָה לְעִילָא וִיסְתַּמְרוּן מִנֵּיהּ.

פתח ואמר, (במדבר י) וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצורך אתכם וגו', ודייקנא על הצר, דא מלאך המות. הצורך אתכם תדיר, וקטיל לבני נשא, (ואעיק לון לחי) ובעי לקטלא אחרנין. מאי תקנתיה. והרעותם. אם בראש השנה, שהוא יומא דדינא לעילא, האי מלאך המות נחית לתתא, בגין לאשגחא בעובדין דבני נשא, ולסלקא לעילא לאסטאָה לון. וישראל דידיעי דהא מלאך המות נחית לתתא וסליק לעילא, בגין למהוי קטיגורא עלייהו. מקדמי בשופר ליבבא עליה, דלא יכיל לון ולאגנא עלייהו.

וכר שפן בשעתא דעביד דינא וקטיל בני נשא, ואשתכח לתתא. וכל שפן בשעתא דאזלי לבי קברי, ואהדרו מבי קברי, דהא בשעתא דנשי נטלי רגלייהו עם מיתא, איהו נחית ואשתכח קמייהו, דכתיב, (משלי ה) רגליה יורדות מות, יורדות למאן. למהוא אתר דאקרי מות. ועל דא תנה גרמת מותא לכל עלמא, רחמנא לשזבינן.

תא חזי, פתיב (משלי ל) פן דרך אשה מנאפת וגו'. והא אוקימנא. אבל פן דרך אשה מנאפת, דא הוא מלאך המות, והכי הוא, והכי אקרי. אכלה ומחתה פיה, אוקידת עלמא בשלהובי, וקטלת בני נשא עד לא מטא זמנייהו, ואמרה לא פעלתי און, דהא

בְּחֻטָּאִים, וּבְדִין אֲמַת הֵם מְתוּ. בְּשַׁעֲהָ שַׁעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַעֲגֹל וּמְתוּ כָּל אוֹתָם הַמוֹנִים, הִיָּה מִלֶּאֱךָ הַמּוֹת נִמְצָא בֵּין הַנְּשִׁים בְּתוֹךְ מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל. כִּי־וַיִּזְכֹּר שֶׁהַסֹּתְפֵל מֹשֶׁה שֶׁהָרִי מִלֶּאֱךָ הַמּוֹת נִמְצָא בֵּין הַנְּשִׁים וּמַחְנֵה יִשְׂרָאֵל בִּינֵיהֶם, מִיָּד כִּנְסָ אֶת כָּל הַגְּבָרִים לְבָדָם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אֵלּוּ הַגְּבָרִים, שֶׁכִּנְסָ אוֹתָם וְהַפְּרִידָם לְבָדָם.

וּכְמִלְאָךְ הַמּוֹת לֹא הִיָּה נִפְרָד מִתּוֹךְ הַנְּשִׁים עַד שֶׁהוֹקֵם הַמִּשְׁכָּן, שֶׁכְּתוּב וַיִּקָּם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן. וְאֶפְלוּ בְּשַׁעֲהָ שֶׁהַנְּשִׁים הָיוּ נוֹתְנוֹת נִדְבָה לְמִשְׁכָּן, לֹא הִיָּה סֵר מִבִּינֵיהֶם, עַד שֶׁרָאָה מֹשֶׁה וַנִּתֵּן לַגְּבָרִים עֲצָה שְׁלֵא יִבְאוּ בַּחֲבוּר אֶחָד עִמָּהֶם וְלֹא יִתְּרָאוּ פָּנִים בְּפָנִים, אֶלֶּא אַחֵר כְּתַפְּיָהֶם. וְזֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיִּבְאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנְּשִׁים. (וַיִּבְאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנְּשִׁים לֹא כְּתוּב, אֶלֶּא וַיִּבְאוּ עַל) וַיִּבְיֵאוּ לֹא כְּתוּב, אֶלֶּא וַיִּבְאוּ. לֹא הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ אַחַת, אֶלֶּא אַחֵר כְּתַפְּיָהֶן, מִשּׁוּם שֶׁמִּלֶּאֱךָ הַמּוֹת לֹא נִפְרָד מִבִּינֵיהֶן עַד שֶׁהַמִּשְׁכָּן הוֹקֵם.

בֹּא וְרָא, אֵינּוּ נִמְצָא בֵּין הַנְּשִׁים פְּחוֹת מִשְׁבַּע נְשִׁים, וְלֹא פְחוֹת מִשְׁבַּע. וּבְדֶרֶךְ בְּגִלּוּי בְּשִׁבַע הוּא נִמְצָא, וּמִבְּקֵשׁ דִּין. בְּעֵשֶׂר הוּא מִסְטִין לְהִרְגוֹ. וּמִשּׁוּם שֶׁנִּמְצָא בִּינֵיהֶן בְּדֶרֶךְ בְּגִלּוּי, כְּתוּב וַיִּבְאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנְּשִׁים. וְנִשְׁמְרוּ כָּל אוֹתוֹ יוֹם הַחֲבָרִים וְעִסְקוּ בַּתּוֹרָה. פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (בְּרֵאשִׁית ז) וַיֹּאמֶר ה' אֵל נָח בֹּא אִתָּה וְכָל בֵּיתְךָ אֵל הַתְּבָה. הָרִי בְּאָרְנוֹ הַפְּסוּקָה, אֲבָל בֹּא וְרָא, וְכִי לֹא יְכִיל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׁמֵּר אֶת נָח בְּמִקּוֹם אֶחָד בְּעוֹלָם, שִׁיְהִיָּה

דִּינָא בְּעָא עַל־יְהוּ, וְאִשְׁתַּכְּחוּ בְּחוּבִין, וּבְדִינָא קָשׁוּט מִיתוּ.

בְּשַׁעֲתָא דְעַבְדוּ יִשְׂרָאֵל ית עַגְלָא, וּמִיתוּ כָּל אֵינּוֹן אוּכְלוֹסִין, הָוּה מִלֶּאֱךָ הַמּוֹת אִשְׁתַּכַּח בִּינֵי נְשִׁי, בְּגוּ מִשְׁרִייתָא דִּישְׂרָאֵל. כִּי־וַיִּזְכֹּר דְּאִסְתַּכַּח מֹשֶׁה, דְּהָא מִלֶּאֱךָ הַמּוֹת אִשְׁתַּכַּח בִּינֵי נְשִׁי, וּמִשְׁרִייתָא דִּישְׂרָאֵל בִּינֵיהֶוּ, מִיָּד פָּנִישׁ לְכָל גּוֹבְרִין לְחוּדֵיהֶוּ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אֵלִין גּוֹבְרִין, דְּכְּנִישׁ לּוֹן וְאִפְרִישׁ לּוֹן לְחוּדֵיהֶוּ.

וּכְמִלְאָךְ הַמּוֹת לֹא הִוּוּ מִתְּפָרֵשׁ מְגוּ נְשִׁין, עַד דְּאִתּוֹקֵם מִשְׁפָּנָא, דְּכְּתִיב וַיִּקָּם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן. וְאֶפְלוּ בְּשַׁעֲתָא דְנְשִׁין הָווּ מִיִּיתִין נִדְבָה לְמִשְׁפָּנָא, לֹא הִוּוּ מִתְּעַדִּי מִבִּינֵיהֶוּ, עַד דְּחָמָא מֹשֶׁה, וַיְהִיב לְגוֹבְרִין עֵיטָא, דְּלֹא יִיתוֹן בַּחֲבוּרָא חָדָא עִמָּהוֹן, וְלֹא יִתְחַזּוֹן אֲנָפִין בְּאֲנָפִין, אֶלֶּא לְבַתֵּר כְּתַפְּיָהֶוּ. הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּבְאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנְּשִׁים (ב"א וַיִּבְאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנְּשִׁים לֹא כְּתִיב, אֶלֶּא וַיִּבְאוּ עַל) וַיִּבְיֵאוּ לֹא כְּתִיב, אֶלֶּא וַיִּבְאוּ בְּאַרְחָא חָדָא לֹא הָווּ אֲזֵלִין, אֶלֶּא לְבַתֵּר כְּתַפְּיָהֶוּ. בְּגִין דְּמִלֶּאֱךָ הַמּוֹת לֹא אִתְּפָרֵשׁ מִבִּינֵיהֶוּ עַד דְּאִתּוֹקֵם מִשְׁפָּנָא.

תָּא חֲזִי, לֹא אִשְׁתַּכַּח בִּינֵי נְשִׁי, פְּחוֹת מִשְׁבַּע נְשִׁים, וְלֹא פְחוֹת מִשְׁבַּע. וּבְאַרְחָא בְּאַתְגְּלִיא, בְּשִׁבַּע אִשְׁתַּכַּח, וּבְעֵי דִינָא. בְּעֵשֶׂר, אִסְטִי לְקַטְלָא. וּבְגִין דְּאִשְׁתַּכַּח בִּינֵיהֶוּ בְּאַרְחָא בְּאַתְגְּלִיא, כְּתִיב וַיִּבְאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנְּשִׁים. וְאִסְתַּמְרוּ כָּל הַהוּא יוֹמָא כְּלָהוּ חֲבָרִיאַ, וְאִשְׁתַּדְּלוּ בְּאוּרֵיהֶוּ.

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (בְּרֵאשִׁית ז) וַיֹּאמֶר יי' אֵל נָח בֹּא אִתָּה וְכָל בֵּיתְךָ אֵל הַתְּבָה. הָאִי

קָרָא אוּקִימָנָא, אֲבָל תָּא חֲזִי, וְכִי לֹא יְכִיל קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנִטְרָא לִיָּה